№ 251 ნოემბერი 25, შაბათი 1889 ნოემბერი 25, შაბათი № 251

ბაზეთი ღირს

თვეში	მან.	კ.	ოთხ	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	7	65	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ივერია

„გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიმართონ: თბილისს რედაქციას გუნიაში, ვეშნაკის ქუჩა, თ. ვარანიკოვის ძველის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის სახლებში. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას განცხადებანი რასსაც თავადაზნაურთა ბანკის სახლებში სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩაკუნძლვრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1889 საბოლოტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1889

სასწავლებელი და პანსიონი

ი. რ. მრევლიშვილისა

გუგეა, ნიკოლოზის ქუჩა, კარანტიკის ძველს პირდაპირ, თ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21.

ამზადებს ბავშვებს კადეტის კორპუსისა, გიმნაზიისა და რეალურ სასწავლებლისათვის, აგრეთვე იღებს პანსიონერებად ყველა საუალო სასწავლებლის შეგირდებს. დაწვრილებით პირობის შეტყობა თვით სასწავლებელში შეიძლება.

(15—10)

ქართული თეატრი

სამშაბათს, 28 ნოემბერს,

ბენეფისი

ვ. ლ. გუნიასი

ქართულის თეატრის არტისტების მიერ წარმოდგენილი იქნება:

I

ედმუნდ კინი

კომედია 4 მოქმედ. თხზ. ა. დიუმასი.

II

ახალი პიესა

ადვოკატთან

კომედია 1 მოქმედ.

მოთამაშენი: ქ-ნნი საფაროვისა, გაბუნია-ცაგარდელისა, ჯაჯანოვისა, დიმეო; ბ-ნნი ბაშიმე, გუნია, ბედეკანოვი, ფეტიშვილი, სვიმონიმე, ცაგარელი და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია

დასწყისი 8 საათზე

ახალი ამბავი

*** გუშინ, ამ თვის 24-ს, ტფილისის ოლქის სასამართლოში ირეოდა საქმე კაკაბაძისა, რომელსაც ჰბრალდება, რომ ტფილისის სახელოსნო სასწავლებლის დირექტორის ბ-ნ ხარკოვის მოკვლა უნდოდა, რისთვისაც მარცხენა გვერდში დაარტყა დანაო. სასამართლოში თავმჯდომარეობს ბ-ნი კარნეევი, სასამართლოს წევრის მაგიერად არიან ბ-ნნი: სულხანოვი და ტროცკი, ამტყუნებს პროკურორის ამხანაგი—კოვალიოვი. ბრალდებულს იცავს ბ-ნი ახუმოვი. ამ საქმის გამო ოცი მოწამეა დაბარებული. მოწამემ მკურნალმა ფსიურინცმა სთქვა: დანა რომ პირველადვე ძეალში არ მოხვედროდა, უსათოდ წელებს გაუჭრიდა და ბ-ნი ხარკოვი სულ ორ-სამს საათში გარდაიცვლებოდაო. მაინც ხარკოვი მძიმედ იყო დაჭრილი, თუმცა სიკვდილის-კიშში არ ჰქონდაო. სხვა მოწმეებს სასამართლომ გამოჰკითხა, რისათვის მოუსვამს ბრალდებულს კაკაბაძეს სასწავლებელში შემწეობა, როგორ სწავლობდა და სხვა და სხვა. სასამართლომ დაადგინა: ბრალეულად იქმნას ცნობილი ქუთაისის მაზრის სოფ. კუხის მცხოვრები გლეხი ვასილი იეანეს ძე კაკაბაძე, რომელიც დანაშაულის დროს სრულწლოვანი არა ყოფილა,—რომ ადრეე მოსაზრებულის განზრახვით მოკვლა სდომებია დირექტორის ნ. ე. ხარკოვისა, მაგრამ ეს განზრახვა ვერ შესრულებია თავის უნებურად. ბრალდებულს ჩამოერთვა ყოველივე ქონებრივი უფლება და გადგზავნოს კატორგაში ოთხის წლით.

*** დღეს, ამ თვის 25, მოელიან ტფილისში კავკასიის მთავარმართველის თავ. ა. მ. დონდუკოვ-კორსაკოვის ბაქოდგან დაბრუნებას.

*** ხუთშაბათს, ამ თვის 23, ნოემბერს, ოქრომჭედლების ქუჩაზე ორს ოქრომჭედელს, მიხაკ არაქელოვსა და ტატულა შვილს, მოუვიდათ ჩხუბი ღვინის ყიდვაზე. ჩხუბის დროს ტატულა-შვილმა რკინის მაშა დაარტყა არაქელო

თეულობა. ოთახი მასწავლებელ-ქალისა შიგ სასწავლებელში არის მოთავსებული და იმ დროს გაჰქერდეს, როდესაც მასწავლებელი სტუმრად იყო წასული სხვაგან.

*** **იქადმეგ:** გუშინ აქაურს სამოქალაქო ოთხ-კლასიანს სასწავლებელში კონცერტი იყო გამართული, რომლის შემოსავალიც სკოლის სასარგებლოდ გადიდო. შემოსავალი, როგორც გავიგეთ, თხუთმეტ თუმნამდე იყო. ხალხი ბევრი დაესწრო, რასაკვირველია, და მათ შორის ბძანდებოდა ეპისკოპოსი გრიგოლიც, რომელმაც 15 მანეთი შესწირა სკოლას. აქაურ მოსწავლეების მიერ რუსულის ლექსების კითხვა და სხვა-და-სხვა მუსიკის დაკვრა გვარიანი და ჩინებული იყო. კონცერტი დღეს მეორედ იქნება სასწავლებელში გამართული და ხალხიც ბევრი ემზადება იქ წასასვლელად. კონცერტში დასწრება უფასოდ არის და, ვისაც რამდენი სურს, იმდენს ფასს გაიღებს.

*** **ბათუმი:** ისე დღე არ გაიელის, რომ ჩვენს ქალაქში ქურდობა არ მოხდეს. მაგალითებრ, ამას წინად ს. ამდუშელის სახლში შეიჭიდნენ ქურდები და თითქმის ყველაფერი გაიტანეს, რაც-კი ხელში მოხვდათ, ასე რომ ტანისამოსიც-კი არ დასტოვეს. წარსულს კვირას კიდევ ბ-ნ ნაზარიანის დუქანი გატეხეს და დიდ-ძალი საქონელი წაიღეს. რკინის გზის კონტროლიორს ეოლოხოვს სახლიდგან პალტო მოჰპარეს. პატრონმა ქურდს ზედ მიასწრო ქურდობის დროს, მაგრამ ავაზაკმა მაინც თავისი გაიტანა, გაიქცა და პალტოც თან წაიღო. მცხოვრებელნი ისე შეშინებულნი არიან, რომ შინიდგან გარეულ არ გამოდიან და სახლის კარებები სულ ჩაკეტილები აქვთ. ნაზიარიანის დუქნიდგან გატანილი საქონელი და ქურდები აღმოაჩინა გამომძიებელმა ბ-ნმა მე—მა, რომელიც დიდის მხნეობით მოეკიდა ამ საქმეს. შეშინებულთ მცხოვრებელთ, როგორც ამბობენ, დეპეშაკი მიუწერიათ მთავარ-მართებლისათვის და თავისი უბედურება შეუჩივლიათ. ამბობენ აგრეთვე, ეითომც ამ მდგომარეობის გამო ქუთაისის გუბერნატორი ბ-ნი გროსმანი თვით ეპირების ბათუმში ჩამოსელასაო. პოლიცია საზოგადოდ შესაფერად ვერ ეკიდება საქმეს, თორემ ქურდებიც აქამდე აღმოჩენილნი იქნებოდნენ და ასეც არ შეგვშინებდნენ.

*** **იქადმეგ:** 15 ნოემბერს ბათუმის საოპერეტო დასმა, რომელსაც განაგებს ქ-ნი ანტონოვისა, ფიცრულს თეატრში წარმოდგენა გაჰმართა ბათუმის წერა-კითხვის საზოგადოების სკოლის სასარგებლოდ. წარმოადგინეს კომიკური ოპერა დეკერ შენკისა ჩვენის ცხოვრებიდგან „ჰაჯი-მურადი“. წარმოდგენამ მშვენიერად ჩაიარა და ხალხიც ბლომად დაესწრო. წმინდა შემოსავალი დარჩა სკოლის სასარგებლოდ 316 მანეთი.

*** **ადბუდადი:** ქალაქიდგან ჩვენში მომსველელთ სწორედ დიდი ტანჯვა უნდა გამოიარონ, ვიდრე ჩვენს დაბამდე მოადწევენ. გზად შეიდი-რვა სადგური უნდა გამოიარონ და წარმოიდგინეთ, რომ არც ერთს სადგურში ცეცხლი არ ანთია და ღუმელი სულ არ უდგათ. სიცივისაგან დაკრუნჩხული მგზაურები ძლიეს-ღა იბრუნებენ სულს. ზამთარი უკვე გამეფდა, მანგლისში თოლელიც-კი დასდო და ჩვენი სადგურები ღუმელის ანთებას მაინც არ აპირებენ. როგორც შეეიტყეთ, კოდიდგან აღბულაღამდე გზატკეცილი უნდა გაიყვანონ. ტაბაზმელის ფოსტის სწყველის იგი „სულს ბოროტს“, მოელენილს იმის აღმაშფოთრად, — თუ მიესალმება მოტიკეტიკე ნორჩ არსებას და სტკბება იმის „ენითა სასუფლეველის“—ყველგან იმისი ენა არის გამომეტყველი, კეთილ-ხმიანი და ჟღერიანი, როგორც ჩამოსხმული ლითონისაგან, ისე ტკბილი, როგორც მტრედის ღუღუნი, და ისე მძლავრად მომქმედი, როგორც სტიქონი. იმის ენას არ ეტყობა არაეითარი ძალ-დატანება. აგრეთვე არა სჩანს, რომ იგი ხმარობდეს მაღალ-მნიშვნელოვან სიტყვებს სგგანგებოდ მკითხველის გულის მოსაგებად; პირიქით, ყოველ იმისგან ნახმარ სიტყვას აქვს თავისი საკუთარი ღრმა მნიშვნელობა; ყოველი სიტყვა მაგრად ხედება გულსა და ღრმად იმარხება. აქედგან წარმოსდგება ის, რომ მისი ლექსები ერთობა ადვილი დასაზეპირებელია. საკვირაო მხოლოდ კაცმა კარგად შეიგნოს შინაარსი ლექსისა და მერმე ისე დაიხსოვნოს. შემდეგში, თუ გახსოვთ შინაარსი, ადვილად აღადგენთ მთელს ლექსს სიტყვა-სიტყვით. აქ აღარ მოვიყვანთ მაგალითებს, რათა დავამტკიცოთ მშვენიერება ჩვენის პოეტის ენისა. გვგონია უკვე მოყვანილ ადგილებიდამ საკმარისად სჩანს სიძლიერე ამ ენისა. ვიტყვით მხოლოდ, რომ ნ. ბარათაშვილის ენის სიმდიდრე მიდის მხარ-და-მხარ ლექსის შინაარსსა და სიღრმესთანან. რამდენადაც მაღალი აზრია გატარებული ლექსში, იმდენად ენაც ჰაეროვანია და მშვენიერი; ამიტომაც უმშვენიესადგური სოფლანლულში უნდათ გადაიტანონ, ხოლო ბორბალოსი—კოდაში.

*** თ. ნაკოდოროზ ტარიელის ძეს დადანმა გამოუცხადა მოდიცეს, რომ 23 ნოემბერს, საღამოს $7^1/_2$ საათზედ, ჩემის ოთახიდგან „Сѣв. Ном.“-ში წაიღიან მიფრანში შენახული სხვა-დასხვა საბუთის ქაღალდი, თ. დავთი ან. ნაბანძს 18 ეკუსიები 36,000 მანეთისა, ამავ თ. დავითი ანნაბანის მაერ მოცემული ფეფლის ბარათი 16,000 და ერთი პირობის ქაღალდი უცხოელის უარგისა (იგივე მარტისა), რომელშიაც ნეუსტროიკად 100,000 მ. იყო ჩაწერილი და სხვა წერილებია.

ლიბა ლ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

საჩინო, 15 ნოემბერი. წელს საჩინოში გვარიანი მოსავალი იყო. თუმცა საგრძნობელი გვალვა დაგვიდგა და აგვისტოში და სექტემბერში თითქმის ერთი წვეთი წვიმა არ ჩამოვარდნილა, მაგრამ სიმინდი ბლომად მოვიდა. გოლვამ მაინცა და მაინც ვერა დაიკლო-რა, თითქმის ორის წლის სარჩო სიმინდი მოგვიეიდა. სამწუხაროდ, ეს არ შეიძლება ითქვას კაცმა ღვინის მოსავალზე. დაბალი ვენახები, თუმცა-და ძრიელ მსწავლიარეები იყო, მაგრამ ნამეტანმა სიცხემ დაამტვნო და მტევნები ჩამოსცვივდა ძირს. მაღალსაც კარგად ეცხა. მაგრამ სიმწიფეში სექტემბრის ძლიერი ქარები ასტყდა და ბევრი ჩამოჭყარა ძირს, ნამეტნავად სუსტ მტევნიანი ყურძნები, როგორც «კამური» და „ანდასაული“. მაინც, მაღლობა ღვთისა, საშუალო მოსავალი გვქონდა ღვინისა; სადაც ქარი არ მიუდგა, იქ ძრიელ კარგი მოსავალი იყო და კარგის თვისებისა ღვინოებიც დადგა. ეხლავე გაჩნდნენ სირაჯები და მუქთად ყიდულობენ ჩვენებურს მაჭრებს, მანეთიდამ მანეთ ნახევარს აძლევენ ჩიფში, მერე ისეთ ღვინოებში, რომელიც გასულს ზაფხულს 3—5 მანეთამდე იყიდებოდა. მიზეზი ასეთის იაფობისა ის გაჩლავესთ, რომ ეხლა იკრიფება სახელმწიფო გადასახადი, ანუ, როგორც ხალხი ეძახის, „ზემსკის ფული“ და ოდონდ-კი მოი

უმეტესი ნაწილი ეკუთვნისა ებრაელებია. არაეთარი წესიერება ეკუთვნებაში აქ არ არსებობს და განსაზღვერული ნიბრიც არაფერზედ არ არის დაარსებული. შაქარი ქუთაისში რომ 15 კაპ. ისყიდება, აქ 20—25 კაპ. გირვანქა, ნავთი 80 კაპ. ფუთი და გირვანქა 5 კაპ. იყიდება, ე. ი. ფუთი ორ-მანეთად მოდის; მარილი 30 კაპ. ფუთი, აქ ოყა 5 კაპ., ე. ი. ფუთი 65 კაპ. და სხვ. ჩითეულობა ზომ სულ ორ-კეც და სამ-კეც ფასადაა. სხვათა შორის აქ ბლომად ისყიდება ეკუთვნისაგან ხმელი თევზეულობა: ფარგა, ტარანი და დოში, მაგრამ იმათ ღირსებისას ვერას მოგახსენებ, ნამეტურ ზაფხულობით. არ შეგიძლიანთ იმ დუქნების ახლოს გაიაროთ, სადაც ეს თევზეულობა აწყია, ისეთი სუნი სცემს. ვინ იცის, რამდენის კუჭი ფუქდება ამ დამპალ თევზების წყალობით! სიძვირეზე ნურას იტყვით, ეს ზომ არის და არის...

თანნარელი

ᲬᲘᲠᲘᲚᲘ ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗ.

„ივერიის“ მე-248 № -ში არის დაბეჭდილი ფელეტონი ბ-ნ სანოსი „ქართველთა შორის“, სადაც ის გულის წყრომით ლაპარაკობს „წერა-კითხვის საზოგადოების“ გამგეობისა და იმათ აგენტთა გულგრილობაზედ. აქ სხვათა შორის ლაპარაკობს, რომ გორში არის ეკატერინე იმპერატრის ასული ფურცელაძისაო. შემდეგომ ამბობს, რომ საზოგადოებას არ დახმარებია არც ჩვენი დარბაისელი გორი, სიტყვა-მრავალი და ენა-მახვილი გორიო.

ყველა აქედამ ცხადად გამოდის, რომ გორს ყური ჰქონია ამ საქმეზე მიყრუებული და აგენტიც მჯდარა გულ-ხელ დაკრეფილი. აგენტადაც მე გახლავართ დასახელებული. ამის პასუხს არ მიეცემდი, რომ მარტო ამისთანა საქმეზედ იყვეს ლაპარაკი, რომელიც პირად მე შემეხება, მაგრამ რადგანაც პასუხის-გებაში ვარ იმათ წინაშე, ვისგანაც რამე შემიგრძოვებია საზოგადოების სასარგებლოდ, რომელთაც შეუძლიანთ იფიქრონ, იმათგან მიღებული დახმარება არ მისულა თავის დანიშნულებამდის, უნდა მოგახსენოთ შემდეგი: ამ საანგარიშო წელიწადში მე, როგორც აგენტმა, შევეკრიბე „წერა-კითხვის საზოგადოების“ ლატარიისათვის ოთხი თუმანი ფული და თითქმის ოთხი თუმნის ნიეთი იმ გორში, სადაც გარდა ამისა შეგროვდა შეიდი თუმანი და ორი მანეთი მომავალ დედათა სკოლის სასარგებლოდ და კიდევ გორის ანასტასიის პროგიმნაზიის ლატარიისათვის ბევრი ნიეთი და ფული. ვინ იცის, რამდენი ამისთანა გროვდება აქ, ამ პატარა საზოგადოებაში სხვადა-სხვა გაჯირებულთა მოსწავლეთა და საზოგადო საქმისათვის. რადგანაც, სამწუხაროდ, წერა-კითხვის გამგეობას აქამდის არ გამოუცხადებია ეს გორის შემოსავალი, იმედი გვაქვს, გამგეობა თავის ვალად ჩასთვლის გამოაცხადოს, რათა ჩვენ გვქონდეს სიმართლე შემომწირველებთან და იმათი ნდობა არ დაეკარგოთ კელავ მისამართავადაც.

მეტრონე ფურცელაძისა

ᲜᲐᲠᲙᲕᲔᲕᲘ

(ᲟᲣᲠᲜᲐᲚ-ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡᲐᲓᲛ)

ჩვენს თანამემამულეს პროფესორს თ. რ. თარხნიშვილს მეორე ლექციაც წაუკითხავს 14 ნოემბერს პეტერბურგში სოციცხლის ხანგრძლივობისა და გახანიერებისა და უფრო უმეტესად ბუნებრივის სიკვდილის შესახებ ულაპარაკნია. სიკვდილი სულ არ იქნებოდა, რომ ორგანიზმოს ბადეების გამჩენელი და დამრღვევველი ძალა თანაბარად მოქმედებდეს, მაგრამ ასე-კი არ არისო.

პირველში, ვიდრე ორგანიზმი დამოკვრდება და დასრულდება, უფრო გამჩენელი ძალა სძლევს დამრღვევველს და ამიტომ ადამიანის აგებულება ჭმატულობს და იზრდება წონითა და სიდიდითაც. ხოლო ეს მატება და ზრდა შემდეგ ძალინ მეორდება, ამას ნათლად ამტკიცებს ოვით მაგალითებიც. ჩასახული ადამიანის ნაყოფი ეკვრცნის მსგავსობის დროს იწონს 0,008 მისხალს, ხოლო ათის თოვის შემდეგ—რვა გირვანქას, ე. ი. 122,880-ჯერ მატულობს. დაბადებისას ყმაწვილს ტაცის 1/20 წონა აქვს, შემდეგ უფრო და უფრო მმიმდება და ეს მატება 40 წელზედ შედგება ხოლმე. 40-დგან 60 წლამდე ადამიანის წონა შეუცვალელი რჩება, შემდეგ-კი, რაცა 80 წლისა შესრულდება, თითქმის 15 გირვანქამდე კლებულობს. ასე ემარეგა აგებულების სიმაღლესაც. სიმაღლის მხრივაც პირველში უფრო გამჩენელი ძალა ჭმეფობს, რადგან ათის თოვის განმავლობაში ჩასახულის ადამიანის ნაყოფი 13,500-ჯერ მატულობს სიგრძით. დაბადებისას ყმაწვილს 1/3 სიგრძე აქვს იმ სიმაღლისა, რომელიც შემდეგ უნდა ჰქონდეს. შემდეგში ცოტ-ცოტა ჭმატულობს, 25 წლისას სიმაღლის მატება შეუჩერდება და შეუცვალელად რჩება 50 წლამდე. მერე კლებულობს თანდათან და 80—90 წლისას უკვე 7 სანტიმეტრი სიმაღლე აკლდება. ასეთი ამბავი ხდება ცალკე ორგანოთა განვითარების დროსაც. 40 წელს რომ მიაღწევს ადამიანი, 50 წლამდე გამჩენელი და დამრღვეველი ძალა თანაბრად ჭმოქმედებენ, შემდეგ-კი დამრღვეველი ძალა სძლევს, რომელსაც აუცილებელი ბუნებრივი სიკვდილი მოსდეს.

ამ გვარად, პატივცემულს პროფესორს გამოურკვევია, რომ ბუნებრივის სიკვდილის მიზეზი ორგანიზმოს გამჩენელ ძალის დაუძლურებასა და კლებაში უნდა ვძებნოთო. ბ-ნ თარხნიშვილის აზრით, უმთავრესი საბაბი ამ დაუძლურებისა ის არის, რომ ჩასახული ნაყოფი, რომელშიაც იმოკოვება გამჩენელი ძალა, ჭნაწილდება და ჭქუცმაცდება. რამდენადაც ეს ნაყოფი უჯრედებად ნაწილდება, ჭქუცმაცდება თვით ამშენებელი ძალაც. გამრავლებულს უჯრედებს უფრო ნაკლები და ნაკლები ნაწილი ჭხვდებათ ამშენებელის ძალისა. წარმოიდგინეთ, რომ სისხლის წითელი ბუშტი მთელს აგებულებაში 25 ტრილიონი, ხოლო თეთრი—50 ბილიონი, და ამგარად დარწმუნდებით, რა ძალიან უნდა დაიყოს და დანაწილდეს ამშენებელი ძალა.

ერთი მიზეზი კიდევ მრავალ-უჯრედებიანის ორგანიზმოს სიკვდილისა ის არის, რომ

ბადეებსა და ორგანოებს ერმანეულში დაუსრულებელი ბრძოლა აქვთ. ამ ბრძოლაში ზოგიერნი ბადეები, ანუ ორგანონი ჩვეულებრივზე ძალიან იზრდებიან, ამით სხვანი ჭარმონიას არღვევენ და თავისს მატებითა და ზრდით დანარჩენს ბადეებსა და ორგანოებს არსებობას უსპობენ.

ამ მიზეზთა გამორკვევის შემდეგ ლექტორს დასასრულ ლექციაზედ მრავალად თავ-მოყრილის საზოგადოების ყურადღება მიუქცევია იმ გარემოებისთვის, რომ არსებობენ ქვეყნად ერთ-უჯრედიანი ორგანიზმონიც. ამათ ჩამსახვეული ნაყოფი არ მოეშოვებათ, რომ დანაწილდეს, იმათ ორგანოთ ბრძოლა არა აქვთ, და ვერც ექნებათ, რადგან მთელი არსება მხოლოდ ერთის უჯრედისაგან შესდგება. მასასადამე, თუ ზემოდ განხილული მიზეზები იწვევს სიკვდილს, ერთ-უჯრედებიანი ორგანიზმონი ბუნებრივის სიკვდილით არ უნდა იოცებოდნენ, და აკი ასეც არისო. ერთ-უჯრედიანი ორგანიზმო-კი არა კვდება, რამდენისამე ხნის შემდეგ ორად იყოფა და თითოეული ნაწილი ცალკე იწყებს ცხოვრებას, ის ნახევარი კვლავ ნახევრდება და ასე მიდის დაუსრულებელად. ამისთანა ორგანიზმოებიც კვდებიან, რასაკვირველია, მაგრამ ბუნებრივად-კი არა, ძალ-ადგილებითა და ძალ-მომრეობით.

ხოლო მრავალ-უჯრედიანს ორგანიზმოსაც, მაგალითებრ ადამიანს, ერთ დროს არ ეწვევა ხოლმე სიკვდილი. ზოგიერთი სულ რამდენსმე საათს, ან დღესა სცოცხლობს, ბევრნი თვეესა, წელიწადსა, ათს წელიწადს და ასსაკ-კი სძლევენ. აი ამ სიცოცხლის სხვადა-სხვა ვადის მიზეზთა გამოკვლევა და გამოძიება ლექტორს მესამე ლექციისთვის გადაუდგია.

ᲣᲪᲮᲝᲔᲗᲘ

ᲐᲕᲡᲢᲠᲘᲐ-ᲣᲜᲓᲠᲘᲐ. გუშინ ეწერა ეთი, რომ ეენგრიის მთავარ-მინისტრს ტისსას ძალიან უჭირს საქმეო. მოწინააღმდეგე დასი, რომელსაც შეთანხმებს გრაფი აპონიი, იმ აზრისაა, რომ ეიღრე ტისსა მთავარ-მინისტრად იქნება, ეენგრიის საქმე ერთის ნაბიჯითაც ვერ წაეა წინაო. ჩვენ გვინდა, ეენგრია რაც შეიძლება მეტად განთავისუფლდეს ავსტრიის დამრკიდებულებისაგან, ეენგრიას ყოველივე თავისი საკუთარი უნდა ჰქონდეს, ჯარებიც თავისი უნდა ჰყვანდეს, მოხელენიც, დაწესებულებანიც თავისი უნდა ჰქონდეს, ერთის სიტყვით, ყოველივე, რაც-კი გააძლიერებს ჩვენს დამოუკიდებლობას, თვით-მყოფელობასაო. მხოლოდ იმპერატორი გვეყოლება ისევ დღეეანდელი, ავსტრიის იმპერატორი ფრანც-იოსები. ამ ჩვენს სურვილს, რომელიც არის სურვილი ქვეყნისაცა, ყურადღებას არ აქცევს ტისსა. 14 წელიწადია მთავარ-მინისტრობა ხელში უჭირავს და ამ მხრით სრულიად არა გაუკეთებია-რა. გადადგეს, უთუოდ გადადგეს სამსახურიდამო. მოწინააღმდეგე დასმა იცის, რომ ტისსა თუ გადადგა, ისინ კაბინეტისაგან არ შეადგენს ავსტრიის მთავრობა კაბინეტს, მაგრამ ჩვენ-კ ეგ გვინდა, რომ რასან იყენენ, ბარემ პირდაპირი ჩვენი მოწინააღმდეგენი იყვენენ სამინისტროში, მაშინ უფრო ადვილად დაეჯერებთ ერსა და ქვეყანას, რომ ჩვენთვის სულ სხვა გვარი წესი დაწყობილია. თორემ ტისსა ჩვენსკენაც არის და ავსტრიის მთავრობისკენაც, ორს სკამზე ზის და ჩვენც გვატყუებს და იმასაც, რომ ორა, ერთს სკამზე ეზიეარო. საქმე იქამდე გამჭვეადა, რომ გრაფმა აპონიიმ ურჩია ეენგრიის პარლამენტს: ბიუჯეტს ნუ დაეამტკიცებთ, ვიდრე ტისსა სამსაურიდამ არ გადადგესო.

რას ჰფიქრობს თვით ტისსა, რომელსაც ამ ორ-სამს წელიწადში ასე ჩასდგომიან კედლში, მოსეენებას არ აძლევენ, სკანდალს სკანდალზე ჰმართავენ პარლამენტში, რომ იქნება ამით მაინც ეაიძულოთ და უარი ეთქმეეინოთ მინისტრობაზეო. ტისსა მტკიცედ სდგას, უშიშრად შეჰყურებს ოპოზიციას, იმიტომ-რომ დარწმუნებულია, ოპოზიციის აზრი ვერ შესრულდება და უწესოება-კი შეიძლება მოხდეს, ისეთი უწესოება, რომელმაც დიდად აზარალოს ჩვენი სამშობლო ეენგრიაო. არ გადადგებენ მინისტროებიდამ, არ დაეემორჩილებენ ოპოზიციას იმ დრამდე, ვიდრე კიდევ შესაძლო იქნება ეაწარმოეო საქმე ეენგრიის წარმატებისა მშვიდობიანად და ნებისადაო...

— საერო განათლების მინისტრს გაუჭრს დაუმტკიცებია წესდება ჩეხიის სამეცნიერო აკადემიისა, რომლის დასაარსებლად ჩეხელმა სეიმის დეპუტატმა შესწირა 100,000 გულდენი. წესდება შეუდგენია სეიმის კომისიას. აკადემია განსაკუთრებით ჩეხელების იქნება და გერმანელებს შიგ არაეთარი ადგილი არ ექნებათ. აკადემია ოთხ-განყოფილებად იქმნება და 1890 წლიდამ დაიწყებს მოქმედებასაო.

— გალიციის სეიმში ხომ უმეტესობა დეპუტატებისა პოლშელები არიან. გალიციის პოლშელობას რუსინები ძალიან დაჩაგრული ჰყავს. დეპუტატს ტარნოვსკის უთქვამს სეიმში, რომ შუათანა სასწაელებელში სწაელების საქმე კარგად ვერ მიდისო. ამაზე რუსინების დეპუტატს რომანჩუკს უპასუხნია: კარგად ვერ მიდის ეხლა სწაელა იმიტომ, რომ წინად უფრო გერმანულს ენაზედ სწაელობდნენ ყმაწვილები და გერმანული წიგნები იყო იშიო. ეხლა-კი უფრო პოლშურს ენაზეა სწაელა და პოლშური წიგნები ძვირად ჰღირსო. ამიტომ, ჩემის აზრით, საჭიროა ყურადღება მიეცეს გერმანულს ენას და მის სწაელებას სკოლებში. შეგირდები, რაკი ეს ენა ეცოდინებათ, ადვილად შეიძენენ წიგნებსაცა და ცოდნასაეო.

— 13 ნოემბერს მოხდა დიდი ალიაქოთი ჩეხიის სეიმის კრებაზე ინგუსის სუოათის გამო. მლადო-ჩეხმა შილმა გამოაცხადა, რომ მუზეის შენობის შუბლზე სხეათა შორის იმის მედალიონს არ აკეთებენო. შეჰყვა რეს მლადო-ჩეხებმა: როგორ თუ არ აკეთებენო, სირცხეილი, სირცხეილი მაგათთეისაო. ეგ უთუოდ სამღვდელოებისა და არისტოკრატების საქმე იქნებეაო. სხვენი გუსი-საო, განაგრძო ორატორმა: განხორციელებაა ჩეხის მეცნიერებისა, თვით სიცოცხლისაო. ახლა უფრო ალტყდა ალიაქოთი: ჰყვიროდნენ გუსის მოწინააღმდეგენიცა და მომხრენიც. გამოვიდა პროფესორი ლეთხიმეტყველებისა ბოროდი და არ მოიხსენია კარგად გუსი. გუსი მარტო პროტესტანტი-კი არ იყო, ეკკლესიის წინააღმდეგიც იყოო. კათოლიკეთა უმრავლესობა წინააღმდეგია, რომ იან გუსს პატიეს ესცემდეთო. დეპუტატი ეაკატი უყვირის: ჩვენც კა თოლიკენი ვართ, ჩვენ გვინდა, რომ პატიეს ესცემდეთო. ბოროდი კელეე განაგრძობს ყვირილსა და ალიაქოთსა: „გუსი იყო მიზეზი, რომ ჩეხია დაემხო; ის რომ არ ყოფილიყო, არა დაამრკოლებდა-რა ჩეხის ერის წარმატებასაო. ამაზე ეაკატი და გრეგრმა შეჰყვირეს: სირცხეილი თქვენთვის, რომ მაგას ლაპარაკობთ. გუსი რომ არ ყოფილიყო, ეხლა ჩვენ გერმანელებად ეიქმნებოდით გადაქცეულნო... ასე და ამ გვარად ყვირილსა და ეაიეგალხში და ერთმანეთის ურიგოდ ხსენებაში გაიარა მთელმა საათმა. ბოლოს დამშეიდდა სეიმი და კომისიას გადასცა საქმე განსახილეველად.

ᲬᲘᲠᲘᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ

«Figaro»-ს დაუბეჭდია თავისს სადღესასწაულო დამატებაში შინშოდის წერილთან ერთად უფრო გაფართოებული ბუდანეკის სურათებიც. როგორ ბუდანეკის ერთის კაზრეთის თანამემამულეთან ლაპარაკი ჭკონია, მაშინ ბარიეს ცხობილის ოფიტოგრაფის საკარის ეშეილს ოც-და-ოთხი ბაწია სურათი ეუღია ამ სასეფრანგეთის დეკანმორისა. გენერალი ზის სავარძელში და გეკრდით ეფდა ბაბაროსებით საგნე ეუთია. ამ სურათებზედ ხან მხიარულად ეარის გადაფარული ბუდანეკი, ხან დაღონებულად, ხან ბაბაროსს ეთამაშებს ხელში, ხან წიგნი უკეთიაროს და კეთხულობს, ხოდო ეეკლაფეროშია-კი სიეყლე ეტეობა.

— ედისონის წარმოსდგენელს ამის წინად ფონოგრაფი ვენის სამეფურნალო საზოგადოებისთვის გაუსინჯავია. ეკითმეს გამოუცდიათ, რამდენად გამოსადეგი იმენეს ფონოგრაფი სამეფურნალო მეცნიერებისთვისეა. ფონოგრაფთეთვის ადამიანის გულის ცემა გაეგიმეორებინეათ და ამ აზრს დასდგომიან, რომ ფონოგრაფი შეეკეთებინეს გულის ცემის ცელს თვალ-ეურო კაკეკნოთო. მხოლოდ გულის ცემა ეკადმეოფთეს ფონოგრაფს ღამე უნდა კადაეკეთინან, მაშინ, როდესაც

ი დამშეიდებულია და დაწეფირებულია. ედისონს წარმოსდგენელს ეთხოვნია ეკითმესთვის, რომ აცოდნეთო ფონოგრაფის გამომეტონს, თუ, ეკითმეს აზრით, რა მხრეთ უფრო სასურეველია განკარგვეს ეკ მანქანა და გამოეწერა გამომეტონი ეუნეველა ეკდეს, რომ იმ მხრივაც განაკარგოს და გაეფეთეოსნო.

— ბრეუსელის კრთს ეუანში თხეთმეტის წლის ემაწვილს თავი ჩამოეურჩია მხოლოდ ამ მიზეზთა, რომ მეღანი დაჭეერია და ეშინიანა, დასეანონ.

— ლამზს ამერიკელს ქალს ქალს ბალეი, 19 წლისს, კორეესპონდენტს ნიუ-იორკის გაზეთის „The World“-ისს, განუზრახავს ქეეინის კარს შეოდეა 77 დღეში. ეს ქალი ნიუ-იორკედგან 17 ნოემბერს გამოსულა, მაესულა საუგამბატონს, შემდეგ განსაკეთრებულის მატარებელით ლონდონში ამოფეეე

მომსდარა, ერთს უმაწვილს კიტს ძალიან უყვარდა თუშე ერთი უმაწვილი ქალი, რომელის დედაც ახალგაზდათა შეუდღებას კონასამდეგებოდა. შეეკრებულნი ხშირად სწერდნენ ერომანსოს წერილებს და ბოდოს გადასწე�ტეს, რომ ერთად სადმეო. დროც დადგს გაბარგისა. შეეკრებული უმაწვილი კიტი უკვე დანიშნულს ადგილს იდგა და დიდის გულის ბეგრით მოელოდა სტრფოს გამოსვლას. ბეგრ კრეტი გადოდა და გამოვიდა თეთრს ჩადრში გასვეული ქალი. უმაწვილმა კიტმა წაავლო ხელი, შესვა ცხენზედ და გაქანეს. კიტეს ხანი აარეს. გზაზედ ისეთი ადგილეებული იეო უმაწვილი კიტი, რომ კრანტი არ დაუძრავს. ქალიც ხმას არ იღებდა. ბოდოს მივიდნენ ერთს უშიარეს და კარგა შორს მეოფს სოფელში. უმაწვილი კიტი ჩამოვიდა ცხენიდგან, ქალიც გადმოიეეანა, პირ-პირდ აჭესდა და უნდოდ გადაჭესეოდა, რომ შეშინებით დაინია უკან: იმის წინ სისიდენდრო იდგა და პირზედ ღიმილი უკრთოდა. ბეჭეს დროს დანიშვნელი წერილი ამ დაკაკეს ჩაეკდო ხელში და თითონ გაშოცხადებულიეო დანიშნულს ადგილს.

დეპეშა

24 ნოემბერი

ვენა. მლადო-ჩეხებმა ხელის მოწერა გამართეს იან გუსის ძეგლის ასაგებად. შემოწირულობა დიდ-ძალი გროვდება. ხელის-მოწერაში მონაწილეობას იღებენ მრავალი სტარო-ჩეხები და თეთი თავადი კარლოს შვარცენბურგიც-კი.

ბერლინი. იმპერატორმა დეპეშები მისწერა სტენლისა და ემინ-ფაშასა. მოხარული ეარ, რომ გადარჩით მრავალს განსაცდელსა და ეაი-ეაგალხასო; მოგიღოცავთ, რომ მორჩით საშიშს მგზავრობასა და დაბრუნდით განათლებულს სამშობლოშიო.

პეტერბურგის 17 ბირეა, ნოემბ.

	ბოდოდგან.	ბამოდგან.	ბეოდგან.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხეო-მანაოიანი ოქრო .	— „	— „	7 54
ტამოაენის ეუპონები . .	— „	— „	150½
მანაოიანი ვერცლილ ფული	1 10	— „	— „
5% პირველის შინაგანის ხეეხნის მომგები ბილეთი	— „	— „	247 „
—მეორისა	— „	— „	247 55
გირაგანების ფურცელნი ტფილისის ბანკისა .	— „	97½	— „
ეეოანისის ბანკისა . . .	— „	97½	— „
ტ-ვილისის საერთაერო ნდობის საზოგადოებისა	— „	84¼	— „

გამოსადეგი ცნობანი

ნიბრი

1 ნოემბრიდამ 1 დეკემბრამდე

თეთრი შური რუსული 1 გირ.	5 კაპ.
შური 1-ის ხარისხისა.	3½
„ 2 „	3 „
თორნის წითელი შური 1-ის ხარ.	5 „
„ „ 2 „	4 „
„ „ 3 „	3½
ეკარის მაქის შურის დაკაკი	
1-ლის ხარისხისა. . . .	5 „
მე-2 ხარისხისა	4 „
მე-3 —	„ „
ძროხის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	8 „
„ 2 „	7 „
სუეი	14 „
ცხვრის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	7 „
ღორის ხორცი	„ „
„ 2 „ „ „	„ „

მიმოწველა ცეცხლის გემეგისა ფაქ. ზღვაზე

ბათუმიდამ გადის: ხუთშაბათობით ნაშუადღეეის 4 საათზედ მოგზეგზით და ნოეოროსისაკენ და კერჩში შეიეელის.

შაბათობით სადამოს 8 საათზე შორის გზით (ეკედა ნაეთ-ს